

**KRIGET OM
SÄNGEN
PÅ ETT
ÄLDREBOENDE**

**SKOGA ÄLDREBOENDE
VID JUNGFRUDANSEN I
SOLNA**

B. Westin

Leg. Läk., med. Dr., Prof. & Fil. Dr. HC

Innehåll

- 1. Hur jag kom till Skoga**
- 2. Jungfrudansen**
- 3. Rummet**
- 4. Kriget om sängen**
- 5. Hissgnissel**
- 6. Vårt daglig bröd**
- 7. Den personliga omvårdnaden**
- 8. Nu och då**
- 9. Barndomsminnen**
- 10. Tankar kring kommunalt
respektive privat äldreboende**

1. Hur jag kom till Skoga

Efter en stor blodpropp i höger ben remitterades jag till Hallen, ett korttidsboende. Personalen var fantastisk. Under tiden på Hallen ringer en biståndshandläggare, mycket vänlig, nästan lissande i tonen. Jag säger, att jag vill till Ametisten, som ligger nära min bostad och som jag hört mycket gott om. Såväl min dotter som en vän har varit där och tittat, Intrycket var positivt. Biståndshandläggaren säger att mitt önskemål ej kan uppfyllas, men erbjuder Skoga istället. Ett ställe som jag inte har aning om. Beslutet om Skoga verkar orubbligt. När jag är sista dagen på Hallen, råkar jag göra någon rörelse, som omedelbart åtföljs av en fruktansvärd smärta. I detta läge ringer en biståndshandläggare. Denna gång kvinnlig. Jag förklarar, att jag fått akut påkommande svåra smärtor och är mer handikappad än när jag kom till Hallen. I motsats till tidigare vänliga samtal, var det nu en orm som väste mot mig. I mitt kanske av smärtor påverkade sinne, tyckte jag hon sa, nu åker du till Skoga eller också får du åka hem. Jag kallar på doktorn som kommer omedelbart. Doktorn är förtjusande vänlig, men framför allt mycket kunnig. Hon tar biståndshandläggarens svada med ro och säger, du kan ju faktiskt ha en fraktur. Jag skriver en remiss till ortopedkonsult. Och kan man tänka, vad denna unga kvinnliga doktor kan.

Nästa morgon är jag på KS och genomgår ryggröntgen och träffar därpå en ortoped (<24 timmar). Någon fraktur var det inte, men däremot en muskelkontraktur, vilket doktorn ser. Den duktiga sjukgymnasten ger mig först en serie TNS behandlingar (transcutan nervstimulering) och när det inte riktigt vill hjälpa får jag fraktionsbehandling. Perfekta åtgärder av vänliga, pålästa människor. Efter kanske en vecka anträdades så färden mot Skoga.

2. Jungfrudansen

Jungfrudansen, vilket vackert, förtrollande både mystiskt och mytiskt, ord. Jag går ner till riddargubbarna vid det runda bordet och frågar: -Vet ni något om Jungfrudansen? Får till svar, att på 1920-talet byggde man en dansbana på Jungfrudansen. Den var mycket populär och ganska snart kom ett Tivoli dit. Det var så populärt att bussar och ångbåtar kom från sta'n med mycket folk och det dansades mycket till musiken på dansbanan. Det var nog inte många som var jungfrur på den tiden. I varje fall inte efter dansen. Före dansbanan, faktiskt på 1 000-talet, fanns här en cirkelrund stor labyrinth av huvudstora stenar. Den ena cirkeln innan för den andra, tills man kom till mitten då man kom ut. Det var alltså ingen farlig labyrinth. Det var omöjligt att gå vilse och man tror att det var vikingarna som fick idén från det antika Grekland. Jungfrudans i ring fanns nog beskriven redan vid Homerisk tid, dvs 700-talet före vår tideräkning. När en flicka blir så mogen att hon är könsmogen, firades detta med en rituell dans, dvs en Jungfrudans. Det är min tro, men jag är ju bara en gynekolog.

3. Rummet

Så har jag då äntligen kommit till ÄLDREVÅRDEN. Rummet har en ovanlig form, ser ut som ett **L**. Den ovanliga formen beror på att hygienexperter och arbetsterapeuter kräver mycket utrymme.

Min son och jag kommer överens om att den smala delen av rummet är bäst för sängen. Där finns nämligen ett fönster, ungefär 0,6x2,0 m. Jag tror mig kunna trivas där. Öppna fönstret när och om jag vill. Fälla upp persiennen och njuta av utsikten. Fälla ner den när solen blir för stark. Rakt fram på motsatta väggen hänger min son en vacker pastell av Don Quiote. På väggen bredvid "sängfönstret" hänger en pastell, som jag gjort och kallat "de fyra raserna". Den är från 1957. Den svarta rasen längst till vänster, därefter varierande schatteringar fram till vit, som jag gärna vill kalla en atavism eller albinos. Jag har alltid velat kalla den min egen idé, men nu efter närmare 70 år och förnyad genomläsning tror jag nog att Mika Waltaris bok "Sinuhe, egyptiern" varit viktig. Den handlar mycket om farao Echnaton, som gjorde sig av med alla avgudar, men behöll Aton, solen, den centrala i de flesta gudaläror, som inte behöver något tempel. På min enkla tavla symboliseras Aton av solrosen. När vi hängde upp de här två tavlorna, hade jag ingen tanke på att jag längre fram skulle behöva återkomma till dem.

4. Kriget om sängen

Det dröjde bara några dagar så kommer en undersköterska och klagar "åh vad trångt det är, åh vad tungt det är. Dessa jeremiader upprepades dag efter dag, för att slutligen mynna ut i en mycket skarp kritik av avdelningssköterskan.

Det gick inte att ha de så här. Det var alldeles för trångt, mycket bättre på motsatta långväggen. Där finns nämligen en skena i taket för skötsel i livets slutskede. Sköterskan ansåg mig omöjlig och skulle tala med enhetschefen. Det är möjligt att hon talade med enhetschefen, men ingen talade med mig.

Jag går ut och motionerar med mitt gåbord. När jag kommer tillbaka har samtliga möbler flyttats och sängen står under skenan. Det är för mig alldeles onjuttbart att titta in i ett köksskåp. Att varken kunna ventiler rummet eller se ut på naturen. Jag förklarar att de flyttat mina möbler och min säng utan mitt tillstånd. Detta är egenmäktigt förfarande och kan beivras lagligt. Så här får man inte bära sig åt – inte ens mot en äldreboende!

Jag, med anhöriga (dotter och svärson), kallas nu viss dag till möte på mitt rum. Gissa om det blev proppfullt med folk. Enhetschefen, sköterskor, arbetsterapeuten och representant för undersköterskor, etc. På min sida hade jag min dotter, som är tolk och min svärson, som är specialist i både psykiatri och geriatri. Han har i kartong gjort en exakt modell av min del av rummet – sängen, nattduksbordet och TV-bordet. Han visar att sängen går att flytta mycket enkelt och han har ingen förståelse för deras problem, som bara vore lösta om man bara ville trampa på pedalen till sängen, som därvid frigörs. Efter en del kommentarer godkänns det. Men ett stort men. Skulle jag ramla ut ur fönstret eller bli skadad får vi betala det själva. Skoga påtar sig inget ansvar. Härligt. Jag kan titta på naturen och vädra vid behov och se på mina tavlor och börjar förstå don Quiote när slogs mot väderkvarnarna. Det går några månader utan klagomål, varken för trångt eller för tungt. Då frågar jag undersköterskan (usk), som var med på mötet. Jag frågar – har du märkt något särskilt? Det har hon inte gjort. Du förstår, sängen står mot väggen som från början och det har inte varit besvärligt. Konstigt va?! Nu kan du trampa på pedalen och flytta sängen nästan 1 m mot TVn och sedan vrida sängen ut från väggen utan hinder. Våldigt enkelt bara man tänker på det. Jag funderar lite. Jag är ju i alla fall lite akademiskt bildad och än så länge ganska klar i knoppen. Om det kan vara så här besvärligt för mig att få ha min säng så att jag trivs bra, hur ska det gå för alla dessa mjuka, rara,

äldreboende som inte kan tala för sig. Anstränger man sig verkligen för målen på vår våning? Där finns en tavla och på den står det "God omvårdnad, värme, mänsklighet, respekt".

5. Hissgnissel

När jag första dagen på Skoga åkte hiss upp till min våning, var det min son som öppnade hissdörren. När jag följande dag skulle åka ner för se mig omkring, öppnades inte hissdörren. Efter flera försök fick jag lov att försöka baxa mig ut med rullstolen. Det var mycket svårt och fjädermotståndet stort. Till slut kom jag halvvägs ut, men där fastnade jag i kläm mellan dörren och karmen. Fick ordentliga skrapsår på båda armarna. Efter mycket ropande kom slutligen en person och öppnade dörren, så att jag äntligen kom ut. Rullade så till den närliggande receptionen och talade om, att det var fel på dörröppnare. Får höra att så har det varit länge, Vi ringer, de kommer och ett par dagar senare är det likadant igen. Talar så med min vånings enhetschef, som säger samma sak. Vid bråket om min säng nämner arbetsterapeuten att så här har det varit med hissen i flera månader, kanske ett halvår. Man bara baxnar! Här bor ca 100 äldreboende eller dementa. De flesta rullstolsbundna. Dessa behöver en undersköterska som hjälp när det ska åka hiss. Jag har vid ett tillfälle sett mer än 10 rullstolsbundna med varsin undersköterska stå och vänta för att åka hiss. Här finns ju också en verksamhetschef, som borde vara underrättad och agera. Jag förstår faktiskt inte att man kan vara så kallsinnig och oföretagsam. Det är trots allt äldreboende, som betalar ganska bra för sig. Jo då, verksamhetschefen säger att hon talat med vederbörande, men det hjälper inte. Jag förstår att det kan vara ett ägar- eller ekonomiskt problem. Det spelar ingen roll. Skoga har åtagit sig ett uppdrag. De äldreboende betalar för sig, därför ska hissarna fungera. Jag ringer hiss företaget, får tala med en överordnad och förklarar mycket tydligt problemet, att det rör sig om rullstolsbundna som inte kan öppna hissdörrarna utan assistans, vilket binder upp personalen i onödan. Ringer så upp en hög politisk chef i kommunen och talar om problemet. Jag ska ordna upp det säger han och lägger luren i örat på mig. Strunt samma, inom ett par dagar är hissfolket här och reparerar. Hissarna fungerar nu och har gjort så i ett år. När jag träffar verksamhetschefen, talar jag om att hissarna numera fungerar. Jaså, säger hon, gör de det där uppe också? Här kan man verkligen tala om bristande intresse för verksamheten. Under all kritik skulle jag vilja säga.

6. Vårt dagliga bröd

Morgonmålet äter nästan alla på rummet. Väldigt fint och bekvämt. Jag äter bara fil med flingor, juice och kaffe. Andra en ostsmörgås samt rostat bröd med marmelad och kaffe. Flexibilitet efter vars och ens smak. Lunch och middag äts nog likadant över hela huset. Vi får en lista för varje vecka. Alltid två val. På lunchen huvudrätt och efterrätt och till middag bara en rätt eller gröt och mjölk. Jag har förstått att tillverkningen av maten delvis sker i vårt kök på plan 1. Vi har ju alla olika bakgrund och därför olika preferenser.

I stort sett tycker vi nog att maten är bra, inte hisnande god eller dålig. Eftersom jag sysslat med statistik ganska mycket, frågar jag alla sju vid bordet vad de tycker och noterar detta i en flergradig skala. Det är uppenbart vid en snabb blick på resultatet, att det finns några höjdare, men fler bottenmarkeringar. Lämnar listan efter anvisning till den administrativa sjuksköterskan, som ta emot pappret, men visar föga intresse. Vi ser ingen effekt på vår matsedel. Så småningom visar sig ganska ofta tre rätter, som vi inte vill äta,. På uppmaning av de äldre vid bordet gör jag en liten skrift och påtalar att det inte är någon idé att servera oss mat som ingen vill äta. Nu uppstår problem. Jag vet inte till vem jag ska lämna skriften. Får så småningom veta att Skoga har ett kostråd, som sammanträder några gånger per år. På min fråga om äldreboende får delta, får jag veta att det förekommer en gång om året.

Jag har bott här ganska länge men ännu inte blivit kallad till något kostråd. Nu får jag veta att skriften kan jag lämna till kostrådet på min avdelning. Vid en måltid frågar jag om det finns någon som är kostråd här. Får ett lätt förvånat svar, men personen som jag på skoj kallar kostrådsamannuensen, tar emot min lilla skrift. En av rätterna försvinner, men kommer tillbaka efter några veckor. Nu tillkallas enhetschefen, som blir tvungen att rätta felet. Hur det går med de andra två rätterna vet vi inte. En av de äldreboende kallade dessa rätter kort och koncist för "kattmat". Trots allt, det är ju en jättelik organisation bakom och det fungerar och ingen blir sjuk. Det var inte länge sedan jag bodde hemma och var ganska bra på att laga mat. Så började krafterna tryta och matlådorna från hemtjänsten var inga höjdare och personalen hade bråttom iväg. Ensamheten var svår. Det är kolossalt mycket bättre här. Personalen kommer från "alla världens hörn" nästan. Från olika delar av Sydamerika, många länder i Afrika, mindre Asien, Armenien, Iran och Irak. De har alla gemensamt att vara varma, hjärtliga, hjälpsamma och respektfulla. Jag var i början lite rädd. Hur ska det här gå, de vet ju inget om vår kultur. De kommer alla från

länder som inte är så utvecklade., De har lärt sig att ta hand om sina gamla hemma. Något som de våra i våra högutvecklade länder börjar glömma. Alla dessa personer jag talar om är undersköterskor och utför sitt värv mycket väl. Man skulle dock önska en bättre verksamhetsledning.

En dag vid lunchen sätter en undersköterska, på order, en trave tallrikar och en massa karotter på bordet. Vi undrar, vad är det fråga om. Det är order från högre ort. Det är meningen att ni ska ta för er själva. Vi baxnar. Vi når inte över det långa bordet. Det är svårt, för att inte säga omöjligt. Till slut måste personalen hjälpa oss. Innan dess har dock bordets matvrak försett sig med praktiskt taget all panerad fisk. De två som också vill ha fick praktiskt taget ingenting. Man förstår inte hur ledningen tänker. Om det var jag, skulle jag först ha ett möte med personalen och förklarat idén med det hela. Sedan bett dem fundera på saken och tala med alla patienter och så ha ett nytt möte för att höra deras åsikter. Så blev det inte. Oppositionen var för stark. Nästa dag var vi tillbaka till det gamla. Personalen serverar var och en efter det schema som föreligger. Vill man ha mer eller lite mindre, går det alltid för sig. Inga problem, bara vänlighet. Finns det då inga höjdare? Jo, soppor, de redda, är fantastiska liksom middagen med två sorters sill, ägghalvor och gräddfil. Matjesillen är fantastisk.

Men vet inte du att ungefär 1 miljard människor lägger sig hungriga varje kväll på vår jord. Orsaken är bl a utsugning av de redan fattiga bönderna och så förstås överbefolkningen. Men här måste vi nog ursäkta dem. Det sexuella samlivet är nog nästan det enda nöje dessa fattiga människor har. Men vad kan vi göra? Den underordnade personalen är det inget fel på. De gör ett utomordentligt arbete. Felet ligger hos verksamhetscheferna, som inte bryr sig.

Det finns en del andra problem också. Skoga äger inte fastigheten utan Skoga ägs av Solna kommun, som ibland vill ha ett ord med i laget. Vidare finns det en massa seniorer som inte bor här, men som lägger beslag på aulan ibland. Det gäller alltså att alla i ledningen drar åt samma håll. Om t ex verksamhetschefen tycker att ett problem är svårlöst, remitterar hon det vidare till något som heter kvalitetskontrollen, Jag har haft ett sådant ärende, som gått till kvalitetskontrollen. Därefter hörs ingenting. Det är som att ropa i öknen. Det har inte hänt något på ett halvt år. Det är svårt, när man som jag varit förlossningsläkare. En del beslut måste ske blixtnabbt för att vara livräddande.

Jag vill göra några kommentarer kring sederna kring matbordet. Medan jag bodde hemma fick jag en massiv blodpropp i höger ben. Togs in på geriatriska kliniken på Danderyd och blev utomordentligt väl omhändertagen. Hade aldrig förut suttit till bords med en massa åldringar. Det som frapperade mig var, att ingen sa något. Det var absolut tyst runt matbordet. Kom sedan till Hallen för eftervård. Personalen var utomordentligt bra. Vid matbordet rådde återigen tystnad. Till vänster om mig satt en totalt avmagrad dam, som i ungdomen säkert varit mycket vacker. Jag försöker säga några ord till henne och hon svarar. En liten kommunikation uppstår. Några dagar senare förs en man som haft stroke till vänster om den vackra, avmagrade damen. Det är första gången vi ses vid bordet., men mannen säger varken goddag eller något annat. Nu säger plötsligt damen, men har inte vi bott grannar. Plötsligt väcks mannen till liv och en konversation kommer igång. Jag föreslår "chefen" att man ska lägga in en radiolänk och köpa mikrofoner. Undersköterskorna är intresserade och tycker det vore roligt. Men, det blir inget av pga tekniska skäl.

Jag hade egentligen velat komma till Ametisten bredvid min bostad. Biståndshandläggaren är stenhård. Så kommer jag till Skoga. Vi är i början sju kring bordet, men det är likadant där. Man äter under tystnad och så förblir det. Jag ser att 2-3 av damerna nog skulle tycka att det var roligt att prata med varandra. Det verkar som det går lite bättre om man pratar två och två. Jag förklarar att antalet kontaktställen i hjärnan minskar med stigande ålder, men det kan i någon mån kompenseras genom att man pratar, läser och löser korsord etc, då antalet nervtrådar ökar och i någon mån kompenserar förlusten av kontaktställen. Varpå beror det att alla sitter tysta och att ingen vill prata? En del har kanske levt ensamma och är vana vid och tycker om tystnaden. Ganska många har nedsatt hörsel och vill inte använda hörlurar eller tycker det är svårt att använda insatsen i örat och därför blir det så här. Jag skulle kunna köpa mikrofoner, förstärkare och högtalare. Entusiasmen för detta förslag är ringa och därför får frågan vila tills vidare. Ingen kommer ens på tanken att säga, vad snällt av dig att tänka på oss. En annan dag säger jag, på fredag skjuts Discovery upp och svenska Fuglesang ska följa med. Är det någon av er som skulle vilja följa med om det var möjligt? En säger, nähä usch vad ruskigt. En annan säger, nog skulle jag vilja om jag var säker på att komma tillbaka. De övriga säger ingenting. När jag frågar damen som vill ha garanti för att komma tillbaka – Är det verkligen så mycket att komma tillbaka till? Vi sitter ju faktiskt här i vad man kan kalla livets slutskede. Usch, får jag höra, tala inte om döden. När ska vi då tala om döden om inte här. Personligen har jag lämnat till journalarkivet ett papper, som talar om hur jag vill att det ska vara i mitt slutskede. Om det

inte finns några utsikter till bättring, ska jag varken ha mat eller dryck. Bara medicin, som lindrar ev smärta eller oro.

Jag har glömt att tala om hur vackert matsalen ligger. Glasade, stora fönster både åt norr och söder. I det senare väderstrecket utsikt över Minneberg, Kristineberg och Kungsholmen och allt skiljt åt av stora vatten. Magnifikt faktiskt. Ibland kappsegling med 10-12 småbåtar, övervakade av oroliga föräldrar.

En dag har personalen lagt ner stor möda på att duka långbord med blomsterdekorationer. Så serveras det kräfttårta med kräftor, tillagat på restaurangen på plan 1. Summa två säger något vänligt till personalen, i övrigt är det tyst. Jag kan inte låta bli att säga några uppskattande ord till personalen och säger på skämt, att jag förstår damen som ville ha kvitto på att hon skulle komma tillbaka från Discovery. Ett glas vitt vin får man köpa om man vill för 20 kr.

Man visar då och då videofilmer i aulan. Bra idé och uppskattat. Skoga bjuder också undersköterskorna på mat och sedan musik och dans. Vilken fantastisk glädje och uppskattning personalen visar. Man berättar för mig både före och efter. De var glada som barn. Det gjorde inget att det bara var fyra karlar. Det gick bra att dansa ändå.

7. Den personliga omvårdnaden

Behovet av omvårdnad varierar så klart. Även om jag med möda skulle klara av- och påklädning, är jag oändligt tacksam för dessa i grunden enkla men för gamla mycket besvärliga och betungande procedurer. Dessa undersköterskor gör det med kärlek, varsamhet och stor respekt. En ung flicka från Etiopien säger spontant, jag älskar att få göra det här arbetet. Ser det som en ynnest. En gång i veckan blir vi duschade och får tvätta håret. Ytterligare personlig hygien 2-3 gånger i veckan går bra, utan problem, även när det gäller intima delar av kroppen. Går lika bra vare sig det är en manlig eller kvinnlig undersköterska. Alltid med samma respekt. En gång på 10 månader kommer en vikarierande ung, "vit" undersköterska för att hjälpa mig. Han frågar – behöver du hjälp att klä på dig. Ja tack, säger jag. Åker därefter med rullstolen in i badrummet. Min el-tandborste strejkar. Ropar och ber att han ska hämta den som står i fönstret på laddning. Tänker att det är bäst jag ut och tittar. Jag finner då att han har tagit den elektriska hårklypningsapparaten i stället för el-tandborsten. Om du tänker ta hårklypningsapparaten får du faktiskt ta med laddaren också och stoppa i kartongen som står på bordet. Han tittar på laddaren, där elsladden är lite trasslig och säger därefter: "Jag orkar inte. Förresten ska vi dela ut mat om 5 minuter". Man tror inte det är sant! Jag tar hand om det här. Reder ut elsladden, plockar med laddaren och hårklypningsapparaten i en kartong. Tar det hela till mitt bord, där kartongen ligger. Packar ner det hela i kartongen och lägger den i garderoben. Hämtar eltandborsten, borstar tänderna och kommer precis lagom till måltiden.

8. Nu och då

Jag kan tyckas otacksam. Får hjälp med klädsel, eget rum och mat för dagen. Visst är det bra och jag mycket tacksam. Dessutom har jag dessa varma, goda undersköterskor från världens alla hörn. Det är bara att, de har så mycket att göra, att kontakten med dem blir kort.

Min dotter arbetar som tolk i Brüssel och Strassburg och hälsar på kanske en gång i veckan. Min son arbetar i Köpenhamn och hälsar på varannan vecka eller var tredje vecka. Dessa besök består i ömsesidigt utbyte av information och tankar, vilket är mycket givande. Min äldste son är död vid 46 års ålder i cancer, men har tre barn som bor i Tyskland, England respektive USA. Av naturliga skäl förekommer nästan inga besök.

Min hustrus bästa vän var Beth Ruben, som vi träffade tillsammans med maken Albert flera gånger i Spanien och även hemma. Tyvärr dog Albert i prostatacancer och vårdades på ett fantastiskt sätt av hustrun Beth. När Beth blev änka, bjöd min hustru Brita alltid Beth hem till Solna när vi hade bjudningar. Dessutom hälsade Beth på oss både på Skräddartorp och i Spanien. Om Beth sade Brita så här: "Det är konstigt, när karlar blir änkemän blir det alltid omhändertagna men aldrig änkor. Jag tänker mycket på Beth och vill att vi tar hand om henne så mycket vi kan." När Brita gått bort, tog Beth hand om mig ett fantastiskt sätt och vi hade mycket trevligt, även när Beth blev sjuk. När Beth gått bort, har hennes dotter Thérèse med maken Göran blivit en älskad svärdotter och svärson, som jag kallar "gossen" efter Hjalmar Söderbergs bok. Göran ska veta att han är älskad.

Jag har varit här på Skoga Äldreboende mer än ett år. Jag har en erfarenhet av liknande boende för äldre vid geriatriska kliniken på Danderyds sjukhus, korttidsboende för äldre på Hallen och nu på Skoga. Överallt är personalen professionell, mycket vänlig och tillmötesgående. Det är bara en sak som är märkvärdigt fel och det är de äldre. Det gäller också de som är gamla, men i övrigt verkar friska. Det verkar som de slutat att leva och intressera sig för annat och andra. Det var tyvärr likadant på alla tre ställen. Det är som att sitta till bords med levande döda. Mottot tycks vara "Don't talk with your mouth full" och när måltiden är över och det vore på plats för åtminstone lite småprat, tycks mottot vara "låt maten tysta mun". Men att sitta och läsa tidningen kan man. Ouppfostat tycker även de anställda. Jag har faktiskt försökt att tala med mina bordskamrater. Responsen är dålig.

Jag har försökt med högläsning av roliga Engströms historier. Talat så hög jag förmådde, men det räckte inte. Föreslagit mikrofoner och hörlurar eller insatser i örat. Det är antingen obehagligt eller för svårt. Slutligen har jag föreslagit att på egen hand köpa förstärkare, högtalare och mikrofoner. Faktiskt ganska dyrt. Ingen respons överhuvudtaget. Man kunde kanske tänka sig att någon sade: "Vad snällt av dig Björn, att tänka på oss". Men icke. Det är alltså ingen idé att försöka samtala, därför ger jag nu upp vid matbordet och sällar mig till de levande, dvs riddargubbarna vid det runda bordet i restaurangen. Trots att några är väldigt sjuka, fördriver vi 2-3 timmar under muntert samspråk om olika ämnen.

Vi har ju utövat musik hemma, varvid jag bland annat spelat piano. För ca 25 år sedan sov vi över natten hos bekanta. Då nattbelysningen blev släckt och jag har uselt lokalsinne, gick jag fel och störtade med huvudet före utför en spiralvriden trappa. Jag borde ju brutit nacken och dött eller åtminstone blivit totalförlamad. Men för att skydda mig sträckte jag armarna framför mig med knutna nävar. Slog ett stort hål i väggen, men klarade mig, men med båda händerna var svullna till oigenkännlighet, som ett par mindre meloner. Det tog ett par år innan händerna var brukbara, men jag kunde inte längre spela piano. Det fick bli key-board istället, vilket kräver mindre rörelser av fingrarna.

När jag varit på Skoga ett par månader frågade man, om jag ville spela lite för folket på Skoga i aulan. Det skulle väl gå bra tyckte jag. Aulan var fylld av rullstolar. När jag spelat en timme eller så, tyckte jag att det kunde räcka. Vid ett runt bord vid utgången satt fyra äldre herrar. Och, kan man tänka sig, de tyckte till: "Vad trevligt du spelade och gladjazz, som vi tycker så mycket om. Vill du inte sitta ner ett slag?" Det gjorde jag nu mer än gärna. Så frågade jag, om jag kunde komma igen. Mer än gärna sa de med en mun. Härav kommer det sig att jag åker ner till restaurangen och herrarna kring det runda bordet ett par gånger i veckan. En av dem har fallit ifrån, två har diabetes och en herre, som åkt Vasaloppet 35 gånger, har nu fått en elakartad tumör vid nedre magmunnen. En stunt har vidgat nedre magmunnen och mot tumören har han fått cellgifter, som tar på krafterna. Nu kommer en trevlig man till bordet. Jag talar lite och om Jungfrudansen och dess ursprung. De sa att i mitten på 1900-talet fanns här en dansbana. Sedan länge, sa jag, fanns det här en rund labyrint. Labyrinten kom hit på 1000-talet med vikingarna. Då började nykomlingen, som har en stor, tvåmastad slätskonert, att deklamera om Homerus, om en drottning och jungfrur, som dansade i ring. Hexameter, sa nykomlingen, är häftigt. Den sjuke mannen med stuntsen, blev upplivad och läste en limerick, som jag aldrig hört. Så här gick den :

”Det var en munk från Skara,
som tyckte flickor var rara.
Han sågs häromdan
jaga flickor på sta´n
nu kallas han raggmunken bara”

När jag skrivit och läst igenom så här långt frågar jag mig därför: Varför åker du inte ned till herrarna vid runda boret och äter lunch med dem på restaurangen varje dag? Du har ju verkligen försökt i matsalen på din avdelning, Jo, jag ska göra det. Har väl tänkt att man ska vara solidarisk med de äldre på avdelningen. Men det finns gränser. Kommen så här långt, behöver du verkligen teckna ner dina minnen för att finna tröst? Jag tror faktiskt det. Ett par timmar föregår under trivsamt samspråk. I övrigt är det dagar och kvällar av ensamhet.

Det är något fel här, alldeles bortsett från verksamhetscheferna. Det är nog faktiskt biståndshandläggarna. Jag pratar lite med min son om problemet, varpå han muntert svarar: ”Jag tycker du ska kalla dem för motståndshandläggare.” Jag förstår att de har ett svårt jobb. Så fort någon plats blir ledig, plockar man in den första i kön. Då blir det som det är här. Huller om buller av människor med olika eller inga intressen. Det vore väl inte så svårt att fråga redan på telefon vad personen ifråga har för intressen. Så kunde man få ihop grupper, som skulle trivas och prata med varandra. Så gör man i Holland, hörde jag på TV häromdagen, och bostaden kallades ”Apartment for life”. Så är det hos också, men rummet har blivit väldigt litet på bekostnad av den sanitära anläggningen. Som intagningen sker för närvarande är detta en institution för gamla och vi är institutionaliserade. Vi sitter ju här i livets slutskede. Det behövde inte vara så. Skoga är ju ett vackert ställe med stora vackra uteplatser, ljusa matsalar, aula för film, teater och musik. En utmärkt restaurang, bra gymnastiklokaler och ett vackert bibliotek. Den underordnade personalen är underbar. Det är uppifrån förändringen måste komma. Kosta på er en resa till Holland och lär! Puh, nu är det sagt. Punkt slut. Jag kan inte göra mer.

Före min tid har man byggt om entrén. Innerdörrarna glipar med nästan 2 cm mot golvet, med ett ständigt golvdrag som följd. Innerdörrarna borde ha damasker mot draget. Dessutom borde det finnas en varmluftfläkt i taket. Då skulle det fungera bättre. Som det nu är, är det förfärligt dragigt och kallt. Fönstren är 2-glas med aluminiumbågar. Ytterväggarna mycket tunna i aulan, restaurangmatsalen och alla övriga matsalar för

äldreboende. Korridorerna saknar värme och är mycket kalla. För mig är detta mycket svårt. Det räcker inte att ha tröja eller kofta. Jag måste ha en utomhusjacka på mig för att inte frysa. Jag är inte ensam om att frysa. Några damer har förutom vanlig vinterklädsel en sjal eller filt över axlarna. Allt detta borde ses över av fackmän, speciellt i dessa tider av energibesparande.

9. Barndomsminnen som tröst i ensamheten

Nu ska jag istället försöka erinra mig lite hur det var för länge sedan. När jag var lite mer än ½ år var pappa driftsingenjör vid ett bruk, Länna i Uppland. Fån ett fotografi vet jag att jag blev satt i en ganska stor rund korg med en bågformad grepe på en trädgårdsgång. Jag hade det bra, sitter där och jollar, ging-ging-ging. Mina två äldre bröder, 5 resp 7 år äldre, kommer nyfiket ner och tittar på mig. Lyssnar gör de också. De springer upp till mamma och förklarar att jag pratar och heter Ging-Ging. Ett smeknamn jag fick behålla hela livet tills mitt namn blev Björn, när vi flyttade till Spanien och jag var 70 år. Bland lekkamrater och skolkamrater hette jag alltid Ging-Ging och var ganska välkänd i Saltsjöbaden med det smeknamnet. Så t ex fick jag en gång av en seglarscoutkompis ett brev från England, där det bara stod Ging-Ging, Saltsjöbaden som adress. Inte ens land, men det kom fram.

Mitt första egna minne glömmer jag aldrig så länge jag lever. Jag var ungefär 3 år och hade varit ute i trädgården och lekt. Rusar in genom huset, men tvärstannar på den jättebredda tröskeln till vardagsrummet. Jag hade bara hört piano och fiol förut. Nu strömmade ljuv orkestermusik emot mig. Det var så vackert att hjärtat ville brista. Jag stod som förstenad och bara lyssnade. Så småningom vågade jag titta in. Vad såg jag? Mamma spelade piano, pappa fiol, morbror Ragnar cello och farbror Olle klarinett. Vad jag hörde visste jag inte, bara att det var vackert. Långt senare fick jag veta, att det var "Valse Triste" av Jean Sibelius. Verket hade kommit ut något år tidigare.

Vi fick en hund. Jag vet inte om den var från mamma eller pappa. Det var en pudel, rufsig över hela kroppen. Man såg knappt ögonen. Hunden hette Mussi och den bodde under trappan till övervåningen i Mussi-skrubben. Det var inte värt att försöka komma in till Mussi, då blev hon väldigt arg och morrade. Jag tror Mussi var stor redan när vi fick henne. Hade det varit en valp är det klart att vi hade kelat med den och skämt bort den. Som det nu var, var det just ingen som brydde sig om hunden. Den brydde sig inte om att springa efter pinnar, vare sig på land eller i vattnet. Mussi var ju snäll, men inte intresserad av oss. Det var mycket sorgligt.

Vårt hus låg så, att jag var mycket ensam men ville gärna ha kamrater. Enda sättet var att få vara med Kalle-Jonta. Då måste man göra ett inträdesprov. I vårt syrenträd satt ett jättestort getingbo. Kalle-Jonta sa "ta den här j-a käppen och slå ner det j-a getingboet".

Jag gjorde som ha sa, med påföljd att jag blev omsvärmad av getingar, som stack var de kom åt. Kalle-Jonta och de andra grabbarna hade sprungit sin väg, så de blev inte sjuka. Men jag blev väldigt sjuk i flera dagar. Sedan fick jag vara med i Kalle-Jontas gäng. Det var en sak till man skulle kunna. Kalle-Jonta var världsmästare på att svära. Vartannat ord ungefär var en svordom. Jag kommer mycket väl ihåg hur han såg ut. Han var nog den fulaste grabb jag sett någon gång. Han hade rödlätt hy, fullt med fräcknar över hela ansiktet, näsa som en potatis. Håret var rött och snaggat, öronen stod ut som handtagen på en potta. Utseendet spelade ingen roll för oss, utan det var förmågan att bestämma. En dag är vi på väg ned mot sjön. På en bergknalle en bit ifrån, stod en liten kille. Jag hade aldrig sett honom förut. Släng en sten på ungdjäveln, sa Kalle-Jonta. Lydigt tar jag upp en liten sten och kastar den mot grabben. Tro mig eller ej, den träffade honom rakt i pannan. Han sprang iväg som ett skott. Om jag försökt att kasta sten så där vid vuxen ålder, hade jag inte lyckats om jag försökt hundra gånger. Det var väl så nazisterna reagerade på kommandon. Vid Stanford University har man visat, att detta sker även på alldeles sunda människor. Inte nog med det, det genomförs likaväl om kommandot sker på avstånd, t ex via telefon.

Ett av barnen i Kalle-Jontas gäng hade en pappa som var polis. Grabben berättade att pojken som jag slängt sten på tagits in på Mörby lasarett och varit dödssjuk i lunginflammation. Jag blev jätterädd och trodde det berodde på stenen som jag slängt. Grabben, vars pappa var polis, sa: "om jag talar om det här för min pappa, åker du i fängelse". Jag blev rädd för polisen och trodde att alla visste vad jag gjort. Men rädslan tog slut när jag fick veta att grabbens farsa, han som var polis, hade åkt i fängelse för förskingring. Lång senare fick jag till min lättnad höra, att den lilla stenen mot grabbens huvud, ingenting hade att göra med grabbens lunginflammation.

När jag var tre år gammal fick vi även en liten syster som hette Gerd. Hon var väldigt söt och mamma var överlycklig. Vi förstod att mamma var lycklig. Vi var inte ett dugg avundsjuka. Mamma var alltid väldigt snäll mot oss., Men vem som helst kunde ju förstå, att en liten flicka var en glad och efterlängtd gäva. Pappa bar ner en väldigt fin vagga från vinden. Den gick att vagga åt sidorna och hade en båge överklädd med tyll som hängde ner över sidorna vid huvudändan. Där låg nu Gerd och där hade vi alla tre grabbar legat när vi var små. Mamma lycka blev inte långvarig, inte ett år ens. Gerd började få andningsbesvär, som till slut var så svåra att mamma måste åka in till Epidemisjukhuset med Gerd. Som jag kommer ihåg det, åkte hon i ett tåg som drevs av ett lokomotiv.

Mamma åkte in till Gerd varje dag. Varje gång stod jag på balkongen i övervåningen och tittade efter mamma. Jag vet inte hur lång tid det gått, men det var kanske en vecka. Då kommer mamma hem och är väldigt ledsen. Gerd hade haft så svårt att andas, att man öppnat strupen och lagt in ett rör för att det skulle gå lättare att andas. Men det hade inte riktigt räckt, utan hjärtat hade till slut inte orkat med. Jag vet inte hur vi kom dit, men plötsligt är vi i ett väldigt stort rum. Många människor står i ring och tittar på Gerd, som jag tycker ligger i en liten fin vit säng. Hon är väldigt söt och sover så gott. Jag har fått en ros i min hand och vet inte varför. Jag går fram till Gerd och lägger rosen på hennes täcke. Strax därpå kommer en farbror och lägger på och sätter fast ett lock. Jag blir väldigt upprörd och skriker, så där får man väl inte göra. Hon sover ju, om hon vaknar kan ju ingen höra om hon skriker. Ingen reagerar. I stället går alla fram och lägger en ros på locket. Så börjar alla gråta och jag också för det smittar. Jag förstår fortfarande inte att Gerd slutat leva. Tyckte bara att hon sov så fint. Hur vi kom hem vet jag inte. Kommer bara ihåg att pappa bar upp vaggan på vinden. Mamma är otröstlig, men berättar än en gång hur det var med Gerds sjukdom. Sakta går det upp för mig att den sömn som Gerd sov, var dödens sömn som man aldrig vaknar ur. När jag blir större och kan spela piano, komponerar jag en sång, en Elegi, till min mamma. Den lägger lite balsam på såren. För en mor att förlora ett barn, är det värsta som kan hända. Så är det för mig också. Jag har ett fotografiskt minne av allt. Det är mycket svårt att bära med sig i livet. Eftersom vi som gifta bodde vid Solna kyrkväg, tror jag mig förstå att lokalen, där Gerds kista stod, var första huset till höger vid den östra ingången till kyrkogården.

Nu när Gerd är borta behöver mamma tröst och gemenskap och far därför till sin syster och mamma, dvs min mormor, som bor tillsammans i en stor våning i Huskvarna. Det är nog bra för mamma. Jag får följa med och allt är nytt och spännande. I våningen under bor morbror Hugo med fru. Han är chef för jaktvapentillverkningen. Problemet är att de inte har eller får några barn. Mamma tror att det kan vara bra för dem att umgås med ett litet barn. Jag skickas ner till dem, sover mellan morbror Hugo och hans fru. Får småpengar ibland, som jag lägger i en tobaksburk som jag fått av morbror Hugo som röker pipa. Måltiderna går i allmänhet bra, men ibland kinkar jag. Matsalen är stor och på väggen hänger bland annat ett rådjurshuvud med svart ram. För mig är detta ingalunda ett rådjurshuvud utan en oxe, som tittar in med kroppen i vardagsrummet. När jag kinkar med maten, säger morbror Hugo: "ska jag hämta oxen?" Det här händer flera gånger och till slut tröttnar jag och säger: "Jag tycker ni ska slakta eran okkes". Min närvaro här har tydligen den av mamma antydda effekten, ty mycket snart blir fru Hagström gravid inte en utan två gånger

i ganska rask följd. Morbror Hugo har en motorcykel med sidovagn. En ljusgrön Harley-Davidson med röda ränder. Han sätter på sig full förarutrustning med huva, glasögon och damasker. Jag får följa med i sidovagnen. Han kör mycket försiktigt och det låter ungefär som prut, prut, prut. Han visar och beskriver stora delar av Huskvarna. Det jag minns bäst är Smedsbyn. Mycket gamla, hus. I ett bodde mormors pappa. Han var mästersed och berömd.

När vi varit hemma en tid får vi höra att mamma väntar barn. Litet längre fram när jag är 6 år, blir jag inkallad i sängkammaren. På ett lakan intill mammas ben ligger en liten pojke. Han har navelsträngen kvar och den ringlar sig in i mamma. Plötsligt kissar den lille grabben en bågformad stråle. Jag blir jätteförvånad att en så lite kille kan kissa en så stor stråle. Nu knyter en tant av navelsträngen och så tar pappa i de fyra hörnen på lakanet och gör en knut. I knuten trär han in en stor krok i en lång grej med en järnklump i ändan. Man kan väga med den här apparaten, som heter bessman. Lillgrabben väger 3½ kilo. Med bessmanet har alla vi barn vägts. Nu finns bessmanet i båthuset på landet.

Pappa köper en begagnad träbåt. Den var 5 m lång och byggd vid varvet i Gamleby, som fanns före Västervik. Till båten hörde en aktersnurra av märket Archimedes. Det var nog modell I. Motorn och därmed propellern skruvades fast i aktern. För att styra svängde man på ett roder, som var alldeles för litet. Skulle man svänga ordentligt fick man sticka ut en åra och bromsa. Starta skulle man göra med en knopp på balanshjulet. Det var både tungt och svårt. Min äldsta bror tyckte nog det var roligt med aktersnurren. En dag får jag och en massa småglin följa med på en åktur. Det var ju spännande. Hela båten blev full med smågrabbar. Vi åkte ut ur viken, in under en bro, ut på en annan vik och till slut ut på den jättestora Baggensfjärden. Så småningom vände vi hemåt. På en udde stod en farbror och vinkade. Det tyckte vi var roligt och vinkade tillbaka. När vi kom hem och steg iland stod farbrorn där. Farbrorn, som var min pappa, såg sträng ut och talade allvarligt till min äldre bror. Man får inte göra så här. Förstår du inte att man inte får ta med en massa små grabbar som inte kan simma. Vi fick gå iland, men bror Kalle fick en klatsch i baken.

Efter ett par år köper pappa en större båt, ungefär 2 meter längre, med däck både fram och bak. Aktern var spetsig, så det blev just inga vågor. Det tyckte vi var jättetråkigt. Pappa hade ju två fina utbildningar, men var väldigt opraktisk. Det visade sig snart att flera bord och spant var ruttna och måste bytas. Men det var inte det värsta utan det var motorn, som förstår jag nu, var färdig för museum. Den var encylindrig av märket Bridgeport.

Cylindern var så hög, att den nådde högt över sargen. Magneterna bestod av hästskomagneter och nedtill fanns en lädertrissa, som skulle gå mot balanshjulet. En sladd gick till en induktionsapparat som gav ett surrande ljud ifrån sig. Från induktionsapparaten gick ännu en sladd till tändstiftet, som bestod av en konservburksliknande grej, som gick att skruva fast i själva motorn. Det här fungerade jättedåligt. Vid minsta stänk slutade induktionsapparaten att fungera. Allt det här fungerar väldigt dåligt, så pappa anlitar en reparatör, som monterar in en modern magnet och vanliga tändstift. Nu fungerar det jättebra tills backslaget går sönder. Går inte att laga, är för gammalt. Nu kopplas motorn direkt till propellern. Båten kan bara gå framåt. Men det fungerar om man är försiktig. En dag åker vi på Kolström. Strax före bron ligger affären och vid bryggan ligger Hugin. "Jag kör om" säger pappa. I samma ögonblick backar Hugin och ger oss en rejäl putt, varpå vi åker rakt in i vassen och motorn stannar. Vi hade faktiskt den sämsta båten i båtklubben. Men det var inte så konstigt. Det flesta medlemmarna var arbetare med praktiska yrken, så det var inte konstigt att de kunde reparera gamla båtar och göra dem fina. Min pappa hade sin examen och allting, men det hjälpte inte. Här var han opraktisk. Ni kanske tror att vi var missnöjda med vår pappa, men det var vi inte, för han var så anspråkslös och snäll mot oss så det kan ni bara inte tro. Han var mästare på navigation, kunde hundratals växter, allt om mineraler. Allt detta berättade han för oss på våra Robinsoniader runt hela skärgården. Det var underbart och oförglömligt.

Jag undrar ibland hur mammas och pappas syn på det andliga var. Innan pappa gifte sig, hade han varit ganska länge i Amerika. Stött ihop med fritänkare och lärt sig att det fanns centralvärme. Väldigt bekvämt. Bett mamma komma över, men hon ville inte. Mamma ville att vi skulle döpas, men det ville inte pappa. När min lillebror kom, tog mamma upp frågan igen. Pappa sa nej, men ändrade sig när mamma började gråta. Så kom det sig att vi blev döpta. Vi var 14, 11 och jag 6 år. Jag kommer ihåg det väl. Men vad det skulle tjäna till var svårt att förstå, man blev visst med i något kyrkligt samfund. Vad nu det kunde betyda. Pappa sa att man inte fick döpas förrän man förstod vad det handlade om. Det är tveksamt om jag förstår det nu. Så var det konfirmationen, då man skulle äta Kristi blod och kött. Det är ju faktiskt en symbolisk kannibalism. Skulle man med detta inmundigande i ett nafs bli en bättre människa. Faen trot sa Rellingen.

Mamma var nog lite troende. Hade alltid psalmboken på nattduksbordet. Pappa då? Tveksamt. Men han sjöng ju mycket i kyrkan. Det gjorde han för att hjälpa den hyggliga och duktiga organisten. Pappa var ju en hejare på att sjunga vad som helst direkt från

bladet. Jag tror att hans tro var minst sagt svag. Vi hörde aldrig ett Guds ord nämnas hemma.

Hur är det med mig då? Jag blev ju döpt och konfirmerad. Förlovad och gift. Allt detta skedde utan stora, egna reflektioner. Hade jag vetat vad jag vetat länge, hade jag varken låtit mig döpas eller konfirmeras. Men gift mig hade jag gjort, inte i Guds namn, utan som ett kontrakt mellan två vuxna. Kontrakt bör hållas. Vi var gifta i 60 år. Min tro då? Man får ju tro vad man vill. Om man talar ned teologer kommer man ingen vart. Det är som att tala till en vägg. Att som katoliker talar om jungfru Maria. Man blir inte gravid utan en man. Mannen var romersk officer och gravstenen finns i Bayern. Maria fick dessutom 5 eller 6 barn till. Så mycket till jungfru var hon ju inte. När man som jag, försöker sätta mig in i forskningen om universum, blir det där med tro mycket svårt. Förmänniskor har funnits i ca 5 milj år och vi kanske 200.000 år. Alltså en blinkning jämfört med tiden från Big-Bang. När vi började finnas var kunskap om universum noll och platsen för en gud oändligt stor. I början gick kunskapssökningar långsamt, men har de senaste århundradena ökat ned accelererande fart. En sådan kurva kan aldrig nå fullständig kunskap om universum, men närmar sig den asymptotiskt. Så småningom blir okunskapen ändlig och så väl också Gud. Okunskapen eller tron är alltså skillnaden mellan den oändliga kunskapen och vad vi vet. För mig är denna vår kunskap alldeles tillräcklig för att slippa tro.

Man vet nu så mycket om universum, att det är skönt att slippa tro!

10. Tankar kring kommunalt respektive privat äldreboende

När en blodpropp i mitt högra ben ansågs färdigbehandlad, remitterades jag till Hallen korttidsboende. Därefter skickades jag till Skoga, som är ett äldreboende i livets slutskede. Jag framhöll, att jag helst ville komma till Ametisten, som låg nära min bostad, vilket för mig var viktigt, dvs god kännedom om grannskapet. I andra hand Hallen, som jag kände till. Biståndshandläggaren var ganska brysk, tyckte jag. Det enda han kunde erbjuda var Skoga, som jag aldrig hört talas om. Jag visste inte då, att Skoga var kommunalt drivet, medan de andra två, Hallen och Ametisten, var privat drivna äldreboenden.

Jag har fått lära mig, att på privata äldreboenden ställs krav genom ett avtal som specificeras. Allt för att tillgodose de äldres trygghet. Underordnad personal, såsom undersköterskor tycks mig lika duktiga och vänliga på båda ställena. Maten rekvireras utifrån och är delvis undermålig. På Skoga tillagas en del av maten på Skogas restaurang och den är genomgående god, men försämras något när den återuppvärms till avdelningarna. Läkare och sjuksköterskor tycks bry sig mer och reagerar mycket snabbare på det privata Hallen än på Skoga, jag vet inte om det finns någon kravspecifikation på Skoga. Det borde finnas en sådan för ledningen att efterlevas liksom en kontroll att kraven efterlevs. Verksamhetsledningen verkar mera allert på Hallen. Materialet för omhändertagande, dvs vi äldre, blir inte föremål för den omsorg man med sådan emfas talar om. Klientelet är en salig blandning sammanställd av biståndshandläggarna.

Det är sorgligt, men den möda det privata boende lägger ner, lönar sig inte. Biståndshandläggarna tycks inte förstå att de äldre har olika intressen. Man borde sammanföra äldre i intressegrupper, då skulle allt fungera bättre. Det vore lätt att ändra på, om bara biståndshandläggarna tänkte efter. Man kunde redan i kön till äldreboende via telefon, ta reda på de äldres olika intressen. Så sker inte, vare sig på Hallen eller Skoga. Som det nu är, är det som att sitta till bords med levande döda. Inte ett försök till konversation, bara tystnad.

Jag vet inte vad enhetscheferna eller verksamhetschefen har för uppdrag från Solna kommun. Dessa personer tycks heller inte veta att de har grundläggande skyldighet att svara på brev.

Hur ska enhetschefen veta hur de äldre har det, om man inte bryr sig om att undersöka förhållandena. Man kan t ex gå runt på sin avdelning en gång i veckan, bäst vid måltiderna när alla är samlade. Tala med de äldre, se på och fråga om maten m.m. Samma beteende kunde utkrävas av verksamhetschefen. En avdelning i veckan för att skaffa sig information om hur de äldre har det. Då hade man kanske upptäckt att hissarna väldigt ofta krånglat och varit ur funktion när det gäller dörröppnaren. Faktiskt ett halvt år. Likgiltighet för oss äldre är det rätta ordet för ledningens beteende mot oss boende.